

POLEMICA STATULUI CU SOCIETATEA ÎN CONTEXTUL OPȚIUNILOR EUROATLANTICE

Igor Munteanu, IDIS

Republica Moldova se găsește la o nouă răscruce. Această răscruce ține, pe de o parte, de așteptările legate de viitorul scrutin parlamentar din martie 2005, iar pe de altă parte, de nevoia unei schimbări calitative a discursului politic intern ca urmare a instalării unei noi arhitecturi de securitate în regiune. Al doilea val de extindere al alianței NATO, ca și primul val a creat un sistem de condiționare pozitivă pentru forțele politice și structurile sociale care se auto-identifică cu opțiunea euro-atlantică. Avansarea calitativă a relațiilor UE cu Bulgaria și România are un impact fundamental asupra discursului politic de la Chișinău. La rândul său, vecinătatea cu un stat-membru NATO stabilește o relevanță geopolitică cu totul specială pentru Republica Moldova. Mult prea adeseori ignorată în trecut datorită mărimilor sale nesemnificative geopolitic, lipsei de resurse strategice și, nu mai puțin, încâlcitelor sale poziționări interne, Republica Moldova devine dintr-odată obiectul unui interes în creștere pentru Occident, și nu datorită culorii sale gri asociate unei zone tampon între Est și Vest, ci mai ales potențialității de a servi drept o piesă de rezistență în reconstruirea spațiului de securitate euro-atlantic. Un spațiu în formare care ar putea lega bazinul Mării Baltice cu Marea Neagră, eliberată de rolul de a fi doar un „lac intern” al fostei URSS în condițiile lumii bipolare. Dar, este oare pregătită clasa politică din Republica Moldova pentru aceste noi oportunități legate de triada de factori: recesiunea factorului rusesc, extinderea instituțiilor de securitate euro-atlantică și reconsiderarea strategică a bazinului pontic? Pot fi rezolvate oare, la acest punct al tranziției, slăbiciunile funciare ale grupurilor care se identifică cu aceste oportunități istorice în schimbare? Să încercăm a găsi un răspuns la aceste întrebări în cele ce urmează.

Polemica statului cu societatea pe subiectul orientărilor strategice de urmat nu este de azi și nici de ieri. În linii generale, ea ține de natura fragmentată, conservatoare și paradoxală a societății basarabene. Fragmentată – pentru că este întrețesută de conflicte sociale, politice, culturale, și în care disensiunile etnice reflectă de regulă o importantă criză identitară produsă pe fonul unor inegalități sociale debordante. Conservatoare pentru că pînă și cele mai reformatoare curente politice de orientare euro-atlantică își construiesc legitimitatea pe valorile tradiționale pentru un mediu prevalent rural, inhibat de slaba sa reprezenre în orașe, și ținut de condițiile unei economii agricole ineficiente. În sfârșit, este paradoxală pentru că Republica Moldova obișnuiește cu ostentație să nu urmeze predicțiile care s-au făcut din exterior, fie că este vorba de proiectul reîntregirii vehiculat la momentul colapsului URSS (1991), fie mai tîrziu, atunci cînd Republica Moldova era lăudată ca fiind un exemplu de „lux” al succesului economic și al stabilității instituțiilor democratice (1995-6). Aparent, ceea ce lipsește cel mai mult societății basarabene este exact liantul care concentrează o masă critică pozitivă în alte societăți - cum este cel confesional în Croația, Polonia sau Lituania, sau anumite valori social-conservatoare acceptate de către cei mai mulți dintre cetățenii săi - Slovenia sau Estonia, fiind în schimb scena unei aprige competiții între cîteva grupuri politice greu de conciliat. Scenariile lor sunt condiționate ideologic și, aproape deloc – analizate sub aspect economic.

Pe de o parte, un scenariu care arborează menținerea statului în organisme cu caracter politic, economic, militar ale CSI, pe de altă parte, integrarea plenară în structurile europene și euroatlantice, pentru care suntem încă ineligibili, datorită problemelor nerezolvate intern și ofertelor rigide din partea UE. Exponenții primului scenariu sunt astăzi la putere la Chișinău și motivează necesitatea conservării status-quo-ului actual prin faptul că, RM este condamnată să rămîna în cîmpul de gravitație al Rusiei: cu imensele sale piețe de desfacere, tradiționale, dependentă de sursele energetice rusești (gaze, energie electrică, capitaluri). Existența conflictului transnistrean, care îi oferă Rusiei suficiente pîrghii de influențare asupra evoluțiilor interne, dar și reacția rece a UE la propunerile de implicare a unei forțe multinaționale ne-rusești de impunere a păcii, sunt argumente tari în discursul lor. De cealaltă parte - euro-atlanțiștii - sunt cei care tratează vocația și sorginea europeană a moldovenilor cu mijloace, de regulă emoționale, culturologice, considerînd că putem depăși izolarea și reziduurile vechiului regim sovietic numai printr-o ancorare principală la un vagon cu destinația UE; pornind de la încrederea în bunăvoința birocrăției de la Brussels. În opinia lor, ne-urmarea exemplului baltic, la momentul destrămării URSS, și aflarea noastră în continuare în CSI s-a dovedit a fi un dezastru.

Euro-atlanțiștii ne conving că erorile recidivează. Spre deosebire de Ucraina care a reiterat prin declarația Radei Supreme din 23 mai 2002, că „ultimul scop” al politicilor sale față de NATO este obținerea calității

sale de membru în această organizație, Republica Moldova continuă să se amăgească cu formula unei „neutralități constituționale”, incomplete și nefuncționale, în realitate. În timp ce Ucraina și-a construit decizia și politicile de apărare pe ipoteza că ar trebui să se apere, în condițiile în care cineva ar atenta la suveranitatea și integritatea sa teritorială, în Moldova au înflorit viziunile defetiste, alimentate de clișeul, după care „ar fi inutil să te aperi contra unor inamici convenționali mult prea puternici și că, mai ales după conflictul militar din 1992, orice întărire a capacităților militare naționale, ar însemna o amenințare, dacă nu o ofensă pentru cei care au beneficiat cel mai mult de pe urma războiului - regimul separatist. Până și potențialitatea unei cooperări mai strânse cu NATO (suplimentar față de PfP) a fost sistematic respinsă la Chișinău prin același recurs la „sacrosancta neutralitate”, servind unei ipotetice punți de legătură între Vest și Est, sau prin recursul la faimoasa strategie a PCM, consacrată în fraza după care, „interesele naționale ale RM ar trebui să se afle oriunde aceasta ne convin”. RM este un subiect vulnerabil și aproape ideal pentru interesele predatoare ale statelor mai mari succesor al URSS : Ucraina și Rusia, efortul lor combinat fiind deslușit fără mare efort în cazul Transnistriei, a acțiunilor de mediere întreprinse în ultimii ani, care au înstrăinat și mai mult această regiune secesionistă de stat decât ar fi putut s-o apropie. În teoriile de specialitate se spune că influențele internaționale sunt secundare față de procesul și rezultatele obținute de factorii interni pe calea democratizării¹. Statele mici ar putea însă cu greu să se preteze acestui argument. RM a primit botezul său internațional poate cel mai târziu dintre celelalte foste republici ex-sovietice, cu mult după ce Georgia, Ucraina, statele baltice, fuseseră recunoscute de ONU, și abia după ce, primul președinte al RM, M.Snegur, parafase acordul de asociere al RM la CSI, constituit după întâlnirea celor 4 de la Bielovejskaia puschia. Maniera oscilantă și neclară a Occidentului față de RM a continuat și pe parcursul conflictului militar, declanșat de fapt în aceeași zi în care tricolorul RM era ridicat în fața ONU cu prilejul recunoașterii sale internaționale, în timp ce la Dubăsari se dădeau lupte grele. Și mai târziu, Occidentul a tratat cu multă îngăduință proiectul rusesc de creștere a influenței sale asupra spațiului fostei URSS, pe care aceasta îl botează « străinătate apropiată », legitimându-și astfel pretențiile declarate și mai puțin declarate de supremație. Influența comunității internaționale a fost ezitantă, limitată în mandat și s-a limitat doar la acțiunea de a finanța anumite componente convenționale considerate a fi utile paradigmei de stabilizare a economiei prin impunerea unui model al economiei de piață, privatizării întreprinderilor și reorganizării aparatului administrativ.

Dacă în noiembrie 2003 s-ar fi organizat un referendum cu privire la aderarea RM la NATO, circa 25,87% ar fi votat pentru, 24,28 contra, nu ar fi participat – 9,9%, și restul indeciși. Este interesant de notat că printre adversarii prozelești ai NATO se regăsesc în temei locuitorii localităților urbane, alolingvi, cu nivel socio-economic satisfăcător. Categoriile cele mai atrase de opțiunea euro-atlantică sunt în special: moldovenii/români – 31,9%, studii superioare sau de meserii, din mediul rural, bărbați². Măsurînd impactul acestor dezbateri asupra opiniei publice, observăm că, în mai 2004, 46,9% din respondenți doreau ca RM să se integreze în UE, față de 30,4%, care ar prefera să se rămână în CSI. Susținătorii euro-atlantici pot fi găsiți printre tineri (între 18 – 29 ani), etnici titulari (55,6%) și persoane cu studii superioare, bărbați), în timp ce susținătorii fervenți ai CSLului se regăsesc printre etnicii ruși și ucrainenii (60,4% și 53%) și persoanele în etate. Dacă ar trebui să găsim un titlu pentru analiza categoriilor socialmente vulnerabile, am putea spune că „sărăcia votează CSP”. Dar, este oare sărăcia și lipsa de câștiguri vizibile pentru o bună parte din populație singura explicație posibilă al acestei stări de lucruri? Menționăm că fenomenul sărăciei în masă a generat grave probleme sociale: de la prăbușirea creșterii naturale a populației pînă la generarea unui exod devastator al populației active, estimîndu-se în număr de circa 35-40% care este în prezent plecată în căutare de munci prost plătite în străinătate. Deși există o anumită redresare economică în ultimii 3 ani, PIB în 2002 a atins abia nivelul anului 1994, sau doar 40% din volumul PIB pe anul 1990. Republica Moldova este în continuare plasată, potrivit PIB pe cap de locuitor – cu 436 usd în 2002, iar conform parității puterii de cumpărare – cu 2,428 usd), fiind astfel plasată pe penultimul loc între țările post-sovietice și pe ultimul loc – în Europa Centrală și de Est. Orientarea celei mai mari părți din populație către economia de subzistență, către un trai deficitar, în care abia de ajung bani pentru nevoile de bază, nemaivorbind de costurile necesare pentru a se ține informați, sau pentru a-și susține statutul social pe care, eventual, l-ar avea, au condus la pauperizarea unor importante segmente sociale. Mulți dintre victimele acestei tranziții nereușite au suferit la nivel personal

¹ Guillermo O'Donnell, Philippe C. Schmitter, and Laurence Whitehead, eds., *Transitions from Authoritarian Rule* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1986). For a critique and correction see Gerhard Mangott, Harald Waldrauch, and Stephen Day, eds., *Democratic Consolidation: The International Dimension* (Baden Baden, Ger.: Nomos Austrian Institute for International Affairs, 2000).

² Mai 2004, Barometrul de opinie publică. Republica Moldova, IPP

și de familie o traumă pe care psihologii o numesc uneori și „complexul lui Oedip” aplicată structurilor sociale, și care se resimte acut în special în mediile cele mai afectate de schimbările produse după 1991. Acest complex al pierderii este subliniat constant de respondenții sondajelor de opinie care, de regulă, apreciază drept „greșită” orientarea generală a țării (50-55%).

Schimbările rapide de guverne (8 în 13 ani) a alimentat o neîncredere funciară în capacitatea politicianilor de a se înțelege între ei, dar și erodarea funcției partidelor politice care, astăzi, se bucură de cea mai proastă rată de încredere a populației, depășită doar de poliție și sindicate. Cea mai mare parte din populație participă insuficient în viața publică, nu are încredere în autorități, nu este informată suficient, și nici nu consideră necesar să se informeze mai mult. Aparent, această demotivare a cetățeanului de a participa în viața publică este explicată prin deteriorarea indicatorilor de calitate a vieții. Astfel, doar 5% din locuitorii zonelor rurale din RM își pot permite să citească ziare în mod regulat, informându-se de regulă din 2 surse informaționale de bază: ORT și M1, prima, având cea mai bună audiență publică, iar a doua – cea mai bună acoperire teritorială. 89,6% dintre cei chestionați nu au participat la nici o acțiune de protest (greve, demonstrații, pichetări, petiții, reclamații, greva foamei, blocare de drumuri) față de 9,5%, iar numărul celor care ar recurge la asemenea acțiuni crește cu puțin până la 12,7%. Explicația acestei stări de lucruri derivă dintr-o alienare a cetățeanului de procesul politic, dar și de presiunile ideologice masive pe care cetățeanul simplu le suportă zi de zi în Republica Moldova.

Principala sursă de presiuni ideologice își trage originile, evident, de la modelul de guvernare prin care se legitimează astăzi PCM în Republica Moldova. Acest model al „democrației administrate”, este copiat după modelul lui Vladimir Putin, pe care un influent personaj al campaniilor electorale din Rusia, Gleb Pavlovski, a numit-o „democrația lui Potiomkin”, pentru că înseamnă de fapt crearea unei fațade pentru alegeri libere, aparent, scoaterea aburului prin diverse inițiative populiste și dezbateri quasi-libere, dar în care actorii publici nu pot nicidecum să influențeze în vre-un fel sistemul actual de putere, care rămâne în continuare fieful exclusiv al deținătorului puterii, vechiul, birocraticul și tradiționalul stăpîn absolut al puterii în Rusia, Ca și în Rusia, după alegerile din 2001, Voronin, a depus eforturi să-și consolideze centuri de siguranță în jurul propriei sale puteri, întărind SIS, militarizând poliția și trupele de intervenție rapidă, paralizând sistemul judiciar, din care a dorit să expulzeze elementele „neloiale puterii”. Exemple grăitoare de instalare al „democrației administrate” vin cu duimul: de la curățarea pe criterii politice a structurilor de stat și supunerea marelui business, până la apariția unei pleiade de GONGouri, ONGuri create de autorități să lupte împotriva altor ONGuri incomode puterii, având asigurată finanțarea de stat și acționând ca batalioane de represalii în spațiul sectorului asociativ. Ca și în Rusia, Voronin a aplicat cu râvnă modelul “democrației administrate”, care a avut drept obiect preferat limitarea dreptului de expresie, degenerarea alegerilor într-un spectacol al unui singur artist, strangularea mass media și monopolizarea principalelor domenii de business de către rudele și familia deținătorilor puterii. Puterea economică însă nu pare să însemne un scop în sine pentru liderul PCM, care a încercat să joace mai multe roluri simbolice după 2001.

Unul dintre ele – cel al “unificatorului” ar fi trebuit să-l ajute la instalarea controlului său și asupra regiunii secesioniste. Nimic nu părea să fie mai simplu și mai rațional după instalarea unei puternice majorități constituționale în Parlament (71 mandate) pentru că abia acum, având întreaga putere politică și administrativă, Voronin își putea permite să satisfacă scopurile declarate ale regimului secesionist de la Tiraspol printr-o apropiere maximă de Rusia, anihilarea elementelor filo-românești de la Chișinău, crearea condițiilor necesare pentru infiltrarea rapidă și neîngrădită a capitalurilor rusești în economia țării, menținerea prezenței militare rusești în Transnistria, etc. Ceea ce arăta frumos în proiect s-a dovedit a fi total deplasat în realitate, atunci când ambițiile unificatoare ale generalului Voronin s-au ciocnit de ambițiile generalilor Smirnov și Antiufeev, cotația cărora este stabilă și previzibilă pe coridoarele puterii de la Kremlin, ceea ce nu poate fi afirmat și despre Voronin. Ar fi eronat ca eșecul lui Voronin de a câștiga teren în Transnistria să fie explicat doar prin ambițiile liderilor locali, care nu au fost vre-odată altceva decât niște marionete, păpușarii cărora se găsesc în anturajul Președintelui Putin și a serviciilor care l-au produs. Încercând să-l copie pe Petru cel Mare, Putin își propune o modernizare radicală a infrastructurii și bazei industriale rusești, consolidând puterea de stat și dărâmând orice opoziție ar dori să-i stea în cale, ceea ce înseamnă recentralizarea economiei, în special pe domeniile strategice ale industriei producătoare de resurse naturale, redistribuirea veniturilor pentru a ușura sărăcia și serviciile sociale, în cadrul unui proces politic despotizat, cu mijloace mediatice care seamănă mai mult cu presa de pe

timpurile lui Leonid Brejnev decât cu presa de investigație pe care am urmărit-o pînă la venirea lui Putin la guvernare.

Ultimul raport al Freedom House din mai 2004 trece în revistă declinul deprimant al libertății de expresie din Republica Moldova, subclasînd-o dintr-o țară cu presă semi-liberă într-una fără libertate a presei³. Și asta după ce oficialitățile de la Chișinău mai nu declarau că istoria CoE se începe de la preluarea președinției CM al acestei organizații, din luna mai pînă în noiembrie 2003. Cu doar un an înainte de acest eveniment, criza politică profundă și ostilitățile stradale dintre putere și opoziție a solicitat intervenția promptă a APCE care, a adoptat 2 rezoluții succesive în aprilie și septembrie 2002 pe subiectul situației instituțiilor politice din Republica Moldova, secundată de o Rezoluție a CPLR al CoE, în iunie 4, 2002, care atestă încercările autorităților de a suspenda dreptul la autonomie locală. Hegemonia declarată a PCM asupra puterii politice, prigoana opoziției și feudalizarea presei și justiției sunt caracteristici definitorii ale democrației de fațadă existente în Republica Moldova, ostile mecanismelor democratice de reprezentare a societății. Insecuritatea cetățenilor: este legată de potențialitatea utilizării forțelor interne de securitate, de carabinieri și chiar de armată contra opoziției politice. În numeroase rînduri, armata a fost pe margine de a fi pusă în mișcare la ordinele politicianilor cu scopul de a „pune la respect” pichetanții sau demonstrații din PMAN. În aceste condiții, drepturile și libertățile proclamate constituțional nu au nici o legătură cu realitățile existente. Ultimele publicații independente cu greu mai rezistă împotriva ofensivei de asediere din partea organelor de represiune a statului controlate de comuniști, obediența justiției față de putere devenind o rutină, iar represiunea fizică o promisiune pe care autoritățile statului o anunță în mod deschis.

Acest tablou ar fi incomplet dacă nu am menționat în aceste rînduri și impactul excepțional de nefavorabil pe care îl joacă conflictul din raioanele estice asupra evoluțiilor politice de la Chișinău. Separatismul transnistrean este, ca să-l cităm pe cercetătorul Dov Linch, „nucelul tuturor instabilităților interne din Republica Moldova”⁴. Este cristalin de clar că acest lucru s-a datorat de la originile acestui conflict amestecului brutal, masiv și nelimitat de nici o altă putere al imperialismului rus. Federația Rusă se află în spatele separatiștilor, iar actualul format pentagonal de negocieri fiind în realitate inegal, inechitabil și neeficient. Atîta timp cît secesioniștii de la Tiraspol vor profita de status-quo-ul instalat după încetarea focului din 1992, un mediu în care migrația ilegală, contrabanda, traficul de ființe umane și rețelele criminale, oricare forță politică nu s-ar afla la guvernare la Chișinău va descoperi că deciziile sale sunt infectate de efectele directe și indirecte ale regimului secesionist. Două evenimente majore au reliefat în ultimul timp vulnerabilitatea adusă la extremis a Republicii Moldova: planurile de federalizare promovate de Rusia și structurile sale partizane de la Chișinău și admiterea statelor vecine, România și Bulgaria, în cadrul Alianței NATO.

Momentul Cozac din noiembrie 2003 a reamintit de vulnerabilitatea extremă a Republicii Moldova, prins între patronajul fostei metropole și lipsa unui consens satisfăcător asupra obiectivelor sale strategice. Deși respins în ultimul moment chiar de Președintele Voronin, planurile de federalizare au reapărut într-o variantă reeditată în portofoliile Ministrului reintegrării, Vasile Șova, care pleda la Brussels, la începutul acestui an, pentru organizarea unui referendum aprobativ pe problema unei noi Constituții a RM, cu 6 luni înainte de alegerile generale din aprilie 2005, sau chiar în ziua alegerilor, încercînd să obțină acordul tacit al UE de sprijinire a planului său. Noua Constituție, elaborată în prezent de un grup mixt de experți de la Chișinău și Tiraspol, ar consacra un armistițiu otrăvit între autoritățile constituționale, recunoscute pe plan internațional, și guerillele aflate în misiune de luptă pe teritoriul necontrolat al Transnistriei. În ciuda ghidajului metodic din partea emisarilor Rusiei, lucrul asupra noii Constituții nu s-a mișcat prea departe față de varianta care exista în toamna anului trecut, părțile reușind să se pună de acord doar asupra capitolului care include drepturile fundamentale ale omului, dar rămînînd în dezacord cu aproape orice alte formule de partajare și definire a competențelor între centru și regiunea secesionistă, sau între două sau chiar trei centre echivalente, desenînd în formula „năvășită” de E.Primacov a „statului comun” existența în realitate a unei confederații de state, pe deplin independente și ne-legate de nici o responsabilitate comună.

³ New Freedom House Study Reveals Growing Democracy Gap in Europe Russia Displays Further Setbacks. NEW YORK, May 24, 2004

⁴ Dov Luch, Moldova and Transnistria, in Harmonie Papers, Security-Sector Reform and Transparency - Building. Needs and Options for Ukraine and Moldova, Centr for European Securitz Studies, Groningen 2004, p.111

Opoziția democratică din Republica Moldova s-a opus constant modului rusesc de „reglementare” a conflictului, protestând în mod constant, pe străzile Chișinăului, dar și în relațiile pe care le-au căutat în Occident pentru a demonstra factorilor politici și lumii academice riscurile pe care le ascunde sau le estompează variantele „federalizatoare” între enclava rebelă, ancorată la interesele imperialismului rusesc și autoritățile constituționale ale Republicii Moldova, cu un deficit mai mare sau mai mic de democrație. Pe plan intern, opoziția democratică a câștigat runda din noiembrie 2003 prin respingerea, în cele din urmă, a Planului Kozak, în varianta sa obtuză și violentă, dar nu a câștigat încă și meciul. Mai mult, rivalitatea Rusiei față de Occident are toate elementele rivalității din perioada războiului rece. Este de presupus că PCM va încerca să supună unui referendum național întrebarea legată de opțiunea federalizării, eventual pînă la alegeri sau în ziua alegerilor din 2005. utilizînd în acest sens toate mijloacele mediatice disponibile. Opinia după care, URSS s-a destrămat de la sine, și respectiv și structurile euro-atlantice se apropie în prezent de Moldova fără contribuția acesteia, este eronată și dăunătoare. Ca o lecție recentă este că instituțiile democratice și reformele inițiate la sfîrșitul anilor 80 pot fi ușor revizuite, mai ales atunci cînd un partid reușește să-și instaleze controlul său absolut asupra instituțiilor cheie din stat. Dacă statele Baltice, de exemplu, nu s-ar fi retras activ din URSS, după 1990, și nu și-ar fi croit activ calea de parcurs spre UE și NATO, ele nu ar fi acolo unde sunt astăzi! Uneori, este avantajos de a fi concomitent parte a 2 sisteme, încercînd astfel de a profita de ambele. Totuși, se poate întîmpla ca cele 2 sisteme să se excludă reciproc, cum este cazul uniunii vamale cu CSI și UE, și atunci este necesar de a face o alegere clară, fără de care nu există progres politic și economic. Întrucît 89% din importurile RM provin din România, iar 82% din exporturi sunt operate în baza unui acord de comerț liber, apare întrebarea: ce se va întîmpla atunci cînd (nu dacă !) România va adeva în 2007 la UE, și prin urmare, la uniunea sa vamală, situație înc are va înceta acțiunea acordului de comerț liber dintre RM și România?

Există un consens public la Chișinău că vecinătatea cu NATO va întări capacitatea de mobilizare a Occidentului în Europa de Est, stimulînd noi forme de cooperare, extinderea PFP spre un format superior de întărire a capacităților naționale de apărare și planificare a apărării, iar alianța va deveni mai interesată – inclusiv prin țările sale membre - de aspectele politice și militare ale cooperării, asigurîndu-i sprijinul logistic necesar, consilierea și echipamentul necesar pentru modernizarea forțelor armate curente ale Republicii Moldova, ca și în cazul Georgiei, proporțional cu eforturile depuse de stat în vederea integrării efective în structurile euro-atlantice. Participarea în cadrul PFP a fost în linii generale un factor pozitiv care a întărit necesitatea păstrării și reformei forțelor armate. Au fost realizate zeci de proiecte de instruire și de inter-relaționare cu alte genuri de arme. Au fost adoptate importante documente care definesc locul și importanța armatei naționale în societate, iar participarea unor observatori militari în zonele de conflict din Balcani, participarea unui efectiv limitat de militari în Irak, aplicațiile militare comune, au ridicat moralul și au crescut prestigiul militarilor în societate. Barometrul de opinie al IPP constată un grad înalt de încredere a populației în armată, 42%, imediat după biserică – 75% și președintele țării. Necesitatea unui nou discurs pro-euroatlantic, atractiv pentru populație și clasa politică. Acest mesaj este mai simplu și ușor discernabil pentru cei care au lăsat în urma lor himerele trecutului, legate de ocupații străine sau dictate greu de suportat, mă refer evident la țările Europei Centrale și de Est, care au obținut garanții ferme de securitate din partea Alianței NATO, dar și obligații pentru care sunt dispuse se aducă și sacrificii. Mai greu de digerat, acest mesaj, este pentru o bună parte din elitele de la Chișinău, care încă mai consideră viabile anumite înțelegeri, deal-uri, încheiate între patru ochi, cu puternicii zilei de astăzi de la Kremlin. Ar trebui să menționăm aici și statutul minorității rusofone care, prin accesul său la resurse mediatice, prin pozițiile sociale și administrative pe care le-a deținut în vechiul regim, convertindu-le în poziții strategice în procesul de privatizare și de reformare a economiei, sunt în continuare într-o poziție super-dominantă pe vaste segmente ale societății. În aceste condiții, ajungerea Alianței la hotarul existent între România și Republica Moldova nu este, în sine, o soluție magică pentru numeroasele probleme existente la Chișinău. În aceste condiții, viitoarele alegeri reprezintă o uriașă sursă de schimbare pentru Republica Moldova și un test de maturitate pentru societatea civilă. Coaliția pentru alegeri libere și democratice este dispusă să-și asume această schimbare, în conformitate cu Statutul și principiile sale, în numele unor alegeri cu adevărat libere și democratice, și a unei schimbări satisfăcătoare a calității guvernării în Republica Moldova.